

ПОЗИТИВИ ТА РИЗИКИ ОСНОВНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ПРИ ЧЛЕНСТВІ В СОТ

© Перович Д.М., 2008

Розглянуто питання ризиків, які виникають при вступі України до СОТ. На основі статистичних даних визначені головні як позитивні, так і негативні наслідки по окремих галузях економіки.

This article are consecry of probles of riskis afber entrance Ukraine to the WOC. On base statistike information to set posisiwe and negative risks for the differents brauches of economy.

Постановка проблеми. Вступ України до СОТ оцінюється економістами переважно як позитивний фактор, який сприятиме структурним та інституційним реформам, становленню стабільної нормативної бази, а отже, і зростанню ефективності економіки. Проте, як правило, експерти одразу зауважують, що лібералізація зовнішньоторговельного режиму буде неоднаково вигідна для всіх галузей та підприємств. Структурні зміни в економіці призведуть до перерозподілу ресурсів між виробниками, як в межах певних галузей, так і між окремими галузями загалом. Все це спонукає до виконання детальних досліджень на предмет переваг негативів економіки України від вступу до СОТ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Набуття Україною членства в СОТ по-різному впливатиме на різні галузі промисловості, сферу послуг та сільське господарство. Це пов'язано з тим, що деякі галузі характеризуються високим ступенем експортоорієнтованості, інші – навпаки задовольняють переважно потреби внутрішнього ринку. Ці фактори і визначають терміни адаптації галузей до умов лібералізованого зовнішньоторговельного режиму. Загалом, очікується поживлення виробництва у експортоорієнтованих галузях. До того ж зменшується рівень державної підтримки окремих галузей промисловості, що може призвести до зменшення позитивного ефекту.

Таблиця 1

Прогнозна оцінка наслідків вступу до СОТ по окремих галузях економіки [1]

Можливі наслідки	Сектор галузі
I. Висока ймовірність переважання позитивних наслідків	Харчова промисловість, легка промисловість, телекомунікації, туристичні послуги, фондові ринки, трубопровідний транспорт, страхування, поштовий зв'язок, банківські послуги
II. Певна ймовірність переважання позитивних наслідків	Літакобудування, суднобудування, хімічна промисловість, сільське господарство, залізничний транспорт, ріелтерські послуги, освіта, морський транспорт, медичні послуги
III. Умовний баланс між позитивними та негативними наслідками	Енергетика, авіаційний транспорт
IV. Певна ймовірність переважання негативних наслідків	Металургія
V. Висока ймовірність переважання негативних наслідків	Автомобілебудування, вуглевидобувна промисловість, радіоелектронна промисловість, сільськогосподарське машинобудування

Проведене Центром Разумкова опитування експертів щодо оцінки можливих наслідків вступу до СОТ за секторами економіки України дозволило сформулювати таких п'ять груп: висока та певна ймовірність переважання позитивних наслідків, можливий баланс між позитивними і негативними наслідками, певна й висока ймовірність переважання негативних наслідків.[1]

Оцінку впливу цих наслідків на окремі галузі економіки наведено в табл. 1.

На основі наведених даних детальніше розглянемо позитиви та ризики основних галузей економіки України.

Формулювання цілей статті. Основними цілями статті є встановлення основних позитивів та негативів таких галузей економіки, як металургія, хімія як агропромисловий комплекс.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо докладніше позитивні і негативні наслідки для економіки як України загалом, так для і окремих галузей.

Металургійний комплекс є однією з провідних галузей промисловості України. Наша держава один з найбільших виробників продукції чорної металургії. За обсягом виробництва вона посідає сьоме місце після Китаю, Японії, США, Росії, а серед країн Західної Європи Україна поступається лише Німеччині [2]. Нині галузь експортує близько 80% своєї продукції, яка становить понад третину всього українського експорту [3]. Водночас комплекс забезпечує майже 40% валютних надходжень до бюджету.

Головними позитивними наслідками вступу України до СОТ буде:

- можливість скасування квот на експорт української продукції металургійного комплексу до ЄС. Лібералізація тарифних обмежень на експорт продукції чорної металургії до країн ЄС в результаті вступу України до СОТ, на думку експертів, дозволила б збільшити обсяги експорту цієї продукції на 150–180 млн. дол. США, тобто збільшити загальний обсяг експорту продукції чорної металургії до ЄС приблизно в 30% [4];
- можливість застосування механізму врегулювання торговельних суперечок, передбаченого нормами СОТ, що дасть змогу посилити позиції українських виробників металургійної галузі в антидемпінгових і спеціальних розслідуваннях;
- українські виробники металургійної галузі у перспективі отримують одночасне спрощення умов доступу до ринків усіх країн-членів СОТ;
- збільшення іноземних інвестицій, необхідних насамперед для технічного переоснащення галузі.

Основним негативним наслідком вступу України до СОТ для металургійної галузі України є обмеження можливості субсидування виробництва та експорту шляхом надання податкових пільг, списання податкової заборгованості тощо.

Хімічна промисловість – одна з найбільших галузей промислового комплексу України, яка має істотний вплив на економічний розвиток держави.

Загалом галузь нараховує понад 200 підприємств, що виробляють широку гаму хімічної промисловості. Варто зазначити, що майже усі підприємства галузі характеризуються високим ступенем зношення устаткування (понад 50%) і застарілими технологіями. Крім того, висока енергоємність виробництва і залежність від цін на імпортовану сировину призводить до зростання вартості готової продукції. Частка продукції хімічної галузі в українському експорті становить більш як 9%.

Уряд вживає заходів для подальшого розвитку галузі, зменшуючи ставки мита на сировину, яка не виробляється в Україні.

За рахунок впровадження у національне виробництво новітніх технологій з орієнтацією на місцеві природні ресурси та внаслідок лібералізації режиму доступу до зовнішніх ринків очікується створення у галузі додаткових 10–12 тис. робочих місць. До 2010 року обсяг експорту може зрости на 0,5–0,8 млрд. євро, а імпорт сировини скоротиться на 0,2–0,3 млрд. євро [4].

Проте очікується загострення конкуренції між українськими та іноземними виробниками хімічних товарів (особливо у секторах малотоннажних продуктів, лаків, фарб, оздоблювальних матеріалів), а також звуження внутрішнього ринку збуту товару.

Легка промисловість є прикладом галузі, яка може отримати переважно вигоди від вступу України до СОТ. Так, членство України в СОТ має забезпечити:

- зменшення тарифних і нетарифних обмежень доступу українських товарів практично на всі найважливіші товарні ринки світу;
- збільшення іноземних інвестицій у галузь, що дозволить оновити обладнання та технології виробництва товарів легкої промисловості.

Запровадження і чітке дотримання правил стандартизації та сертифікації продукції, передбачене нормами СОТ, сприятиме зростанню вітчизняного виробництва.

В Українській економіці сільське господарство та торгівля сільськогосподарською продукцією є стратегічним сектором, який потребує державної підтримки. Процес приєднання України до СОТ пов'язаний із значними труднощами та ризиками.

Групою експертів Світового банку та Організації з економічного розвитку та співробітництва було досліджено зменшення тарифів ввізного мита до рівня 20%. За їх оцінками, це означає значне скорочення митних бар'єрів майже для всієї продукції сільського господарства та харчової промисловості порівняно з тарифами України для режиму найбільшого сприяння, які діють тепер. Так, граничні тарифи для пшениці, кукурудзи та яєць будуть меншими у 1,5–2 рази; для насіння соняшнику – у 13 разів; для яловичини та свинини – у 3 рази; для м'яса птиці – у 7 разів; для білого цукру – у 2 рази [5].

Таке зменшення тарифного захисту мало б спричинити падіння цін вітчизняних сільськогосподарських виробників. Проте експерти прогнозують, що для більшості груп сільськогосподарських товарів цього не станеться, оскільки досі високі митні тарифи не забезпечували високі ціни с/г товаровиробників. На багато видів продукції внутрішні ціни часто є нижчими за зовнішні (до сплати мита), що дає змогу Україні вже сьогодні експортувати значну частину с/г продукції. Що ж до інших груп товарів, то внутрішні ціни на них вищі за зовнішні не більше ніж на 20% (максимальна митна ставка), що, як правило, гарантує захист вітчизняного виробника. Виняток становлять такі групи товарів, як м'ясо птиці та свинина, ціни на які можуть зменшитися.

На думку експертів, головним позитивним наслідком для АПК від набуття Україною членства в СОТ можуть стати:

- стимулювання технологічного оновлення та переоснащення національного сільськогосподарського сектору відповідно до світових стандартів в результаті істотного збільшення іноземних інвестицій в АПК України;
- додаткові можливості доступу українських товарів на ринки країн-членів СОТ;
- пожвавлення виробництва в експортоорієнтованих секторах АПК в результаті лібералізації режиму доступу на зовнішні ринки.

Можливі негативні наслідки для аграрного сектору від набуття Україною членства в СОТ:

- зменшення рівня граничних тарифів ввізного мита може призвести до тиску імпорту на ті галузі АПК, які не мають переваг щодо рівня собівартості (виробництво цукру), а також на ті, що

отримували значну державну підтримку (виробництво м'яса птиці і свинини) і, як наслідок, можливе звуження внутрішнього ринку збуту для цих товаровиробників;

- переваги вільного доступу на ринки інших країн більшою мірою стосуються ринків з ціновою конкуренцією, тобто ринків сировинної продукції. Тому, якщо Україна покладатиметься лише на дію ефектів торговельної лібералізації, то вона ще тривалий час і далі вивозитиме переважно сировину, залишаючись у сфері низько технологічного експорту з низьким рівнем прибутків;

- може відбутися підвищення внутрішніх цін на насіння соняшника та олію внаслідок відміни експортного мита та збільшення вивозу цієї продукції. Втім, якщо розглядати цю проблему не з точки зору інтересів окремих груп, а з точки зору максимізації національного добробуту, то можна говорити про встановлення певного оптимального вивізного мита на насіння соняшника.

Висновки. Членство у СОТ відповідає стратегічним інтересам України. Воно дає багато переваг, проте ці переваги не є такими, що виникають автоматично з моменту приєднання до СОТ. Крім того, незважаючи на потенційні довгострокові переваги членства у СОТ, цілком обґрунтованими є очікування негативних короткострокових ефектів для окремих економічних об'єктів.

1. Сіденко В., Барановський О. Україна і світова організація торгівлі: як збільшити плюси і зменшити мінуси? // *Дзеркало тижня*. – 2002. – 13 липня. – С.8. 2. Заблоцький Б. Розміщення продуктивних сил України: Національна макроекономіка: Посібник. – К.: Академвидав, 2002. – 368 с. 3. Осика С., П'ятницький В. Світова організація торгівлі. – К.: КІС, 2001. 4. СОТ та перспективи для України. Інформаційні матеріали. – К., 2004. – С. 105. 5. <http://www.uceps.org/ua>.

УДК 332.821

О.О. Пшик-Ковальська

Національний університет «Львівська політехніка»

КЛАСИФІКАЦІЯ ЧИННИКІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ЖИТЛА ТА МЕХАНІЗМ ЇХ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

© Пшик-Ковальська О.О., 2008

Розглянуто методичний підхід до визначення чинників, які впливають на розвиток соціального житла, через їх групування на внутрішні та зовнішні. Дано характеристику кожному окремому чиннику. Запропоновано модель макроекономічного регулювання зовнішніх та внутрішніх чинників, які впливають на розвиток соціального житла.

In this article considered methodical approach for determination factors which have an influence on development of social habitation by giving them external and internal classification. The description gave for each separate factor. Offered the macroeconomic regulation model for internal and external factors which have an influence on development of social habitation

Постановка проблеми. Виникнення нової категорії «соціальне житло» пов'язане із великою вагомістю соціальної функції, яку виконує житло в суспільстві та економіці країни. Проблеми, пов'язані із розвитком сфери соціального житла є особливо актуальні в сучасних умовах, оскільки спостерігається велика потреба в його існуванні та розвитку.